

Ingezonden stuk.

De volgende brief kwam op de redactie binnen. Wij publiceren graag deze bijdrage om de discussie over het literatuuronderwijs in Vlaanderen verder op gang te brengen, wat niet betekent dat de redactie volledig achter de inhoud ervan staat.

WAARDE REDACTIE ,

Net als Westerlinck in DWB noemt Jan Uyttendaele de schooluitgave Stijn Streuvels, Het Einde & Zomerzondag in het mei-juninummer van VON-INFORMATIE "voortreffelijk". Dat vleit me.

Maar in dezelfde recensie schijnt mij Jan Uyttendaele (en hij dan nog: erkend literatuurwetenschapper en -pedagoog) een nieuwe index van verboden boeken te willen opstellen. Alle waardevolle verhalende literatuur die buiten de 20ste eeuw valt zou slechts fragmentair en niet integraal op school mogen behandeld worden. Het Einde komt vier, Zomerzondag één jaar te ... vroeg om op Uyttendaeles lectuurlijst te komen. Ironisch wordt de zaak als je bedenkt dat het eerste verhaal in 1899, het tweede in ... 1900 in boekvorm verscheen. Streuvels heeft dus pech, maar voor Multatuli is het een ramp. Zijn Max Havelaar, dat meesterwerk van 'beredeneerde wanorde', heeft een achterstand van zowat 40 jaar op te halen. Met dezelfde rekenkunde kunnen Ruyslinck, Vandeloo, Lampo, Koeck, H. Vos, Rosseels en andere Vlaamse schoolschrijvers nog 20 jaar op beide oren slapen. Reinaert, Marieken, Beatrijs, Elcherlyc ... zullen slechts in geknipte (dus gemanipuleerde?...) versie mogen gelezen worden. J.U. canoniseert auteurs op het blote toeval dat ze in de 20ste eeuw hun literaire prestaties leverden. Literaire toppers uit vorige eeuwen tellen niet (meer) mee.

Toch stoelt U.'s voorstel op een feitelijke toestand. De schoollectuur besteedt de ruimste aandacht aan een zeer beperkt aantal auteurs. Is het zo maar vanzelfsprekend zich bij die situatie neer te leggen. Is die beperking geen erger particularisme dan het gewraakte particularisme van Streuvels? Vaak fungeert bij schoollectuur de actuele aantrekkelijkheid van de tekst als enige norm en menig auteur gaat zijn jaarlijks boekje naar die norm schrijven. Dat wordt dan vaak tendensliteratuur van bedenkelijk allooi, waarbij de heilig - actuele boodschap de taalkwaliteit verdringt en verdrinkt.

Is Streuvels een particularist? In zijn thematiek?

Kan een schoolknaap van nu, die bij vriesweer zijn eenzaamheid aan de tapkast verdrinkt of verdroomt, zich schrijnender gespiegeld zien dan in de Zomerzondag - Kastele die de verdomde zondag (the bloody sunday) niet om kan? En eraan kapot gaat? Eenzaamheid die Streuvels niet hoeft uit te spreken: ze "wordt in de schrijftuur zelf waar gemaakt" (Speliers). En wat voor een schrijftuur! Wat een taal! En wat een litanie van thema's, zo "modern" dat de geciteerde Speliers er Sartre en de nouveau roman kan

bijhalen. Thematiek? Dood en doem, geloof en ongeloof, waanzin en verveling, frustraties en remmingen, de doem van de arbeid, de patriarchale en ... matriarchale overheersing (zie Het Einde en Zomerzondag!). En de lijst is onoverzienbaar. En actueel! En de engheid overstijgend van de Westvlaamse ruimte en mens: die wijzen ver over zichzelf heen naar nu en overal!

Is Streuvels een particularist in zijn taal? Natuurlijk! Maar was Homeros dat ook niet? En Sappho? Wat al moeite moeten leerlingen zich getroosten om, nadat ze klassiek Grieks veroverden, zich een "dialectische" taal eigen te maken omdat Homeros in zijn taal, omdat Sappho in haar taal muziek schrijven én de mens van alle tijden uitbeelden. Streuvels op zo'n hoog niveau tillen is hem te veel eer aandoen (op de muziek na!). Maar als hij in de rij van al onze Vlaamse prozaïsten wordt gezet, dan kan niemand aan hem voorbij. Zijn woordenschat is weliswaar zelfs voor een Westvlaming (Speliers) moeilijk, maar anderzijds blijkt dat Streuvels bijna nergens eigenlijke dialectische taal hanteert. Ofwel heeft hij sommige woorden uit zijn streekdialect opgepoetst, ze vernederlandst; ofwel heeft hij woorden gecreëerd die dialectisch getint klinken. Met een zekere inspanning moet ^{het} elke Nederlandse (en dus zeker Vlaamse) lezer mogelijk zijn Stijn Streuvels in zijn taalgebruik te begrijpen" (Speliers). De jonge scholier doet heus wel andere inspanningen om zijn geliefde idolen naderbij te komen.

Moeilijk taalgebruik? De magische sfeer van Het Einde wordt niet gehinderd maar wel gediend door de suggestieve onbegrijpelijkheid van woorden en oude gebeden. De meeste woorden bovendien moeiteloos door de context verklaard.

Ten slotte biedt Streuvels mogelijkheden om de doelstellingen van VON te realiseren: de eenheid tussen de schriftuur en de daaruit geschapen wereld aantonen (de "trantelende" hond uit Zomerzondag en de verveling van die hele zondag), de betekenis van woorden verklaren door de suggestie die ervan uitgaat (auwblauwbloemke, kersouwke, ten ondomme, bijsterkrinkelde, achternoeneboer...), de uitdaging niet uit de weg gaan "oude" schrijvers met moderne pedagogische systemen te lijf gaan, de taalverloedering van dit ogenblik aanklagen door te wijzen op wat we uit vals modernisme lieten en laten verloren gaan. Lees de zuiver Nederlandse verklaring van de massa's bastaard en vreemde woorden in onze van Dale : opsouperen: verbrassen: pugilist: vuistvechter: rapaciteit: roofgierigheid enz.

En dan nog dit: ik ben niet de enige die van mening is dat Streuvels' taal dichters het zuiver Algemeen Nederlands benadert dan wordt beweerd! Ons voorbehoud op dat terrein zou wel eens een gevolg kunnen zijn van het feit dat Streuvels en niet wij het A.N. beheersen. Kan daar eens niet wetenschappelijk op gewerkt worden?

Jef Van Meensel
Stationsstraat 67
2440 GEEL